

Brüssel, 30.5.2017
COM(2017) 247 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

on a renewed EU agenda for higher education

{SWD(2017) 164 final}

1. UUS TÕUGE ELi KÕRGHARIDUSSEKTORILE

ELi uus kõrghariduse tegevuskava...

Euroopa projekti edu sõltub ELi suutlikkusest kujundada Euroopa kodanikele parem tulevik. See on Euroopa tulevikku käsitleva komisjoni valge raamatu¹ põhisoõnum. See mõtteviis on kesksel kohal ka algatuses „Investeering Euroopa noortesse“² ja Euroopa uues oskuste tegevuskavas³. Neis dokumentides on selgelt öeldud, et hästitoimivad haridus- ja koolitussüsteemid loovad aluse õiglasele, avatud ja demokraatlikule ühiskonnale ning pidevale majanduskasvule ja töökohtade olemasolule. ELi sotsiaalõiguste sambas⁴ ja hiljutises aruteludokumentis üleilmastumise ohjamise kohta⁵ on haridus ja oskused määratud kindlaks Euroopa koostöö esmatähtsa valdkonnana.

Kõrgharidusel on eriline tähtsus. Vajadus kõrge kvalifikatsiooniga, ühiskonnaelus aktiivselt osalevate inimeste järele suureneb ja muutub. Prognooside järgi nõuab ajavahemikul kuni 2025. aastani pool ametikohtadest kõrget kvalifikatsiooni. Kõrgetasemeliste oskustega töötajaid napib juba praegu. Digitaaltehnoloogia mõjul muutuvad ametikohad paindlikumaks ja komplekssemaks. Inimeste suutlikkus olla ettevõtlik, hallata keerukat teavet, mõelda iseseisvalt ja loovalt, kasutada arukalt vahendeid, sh digitaalvahendeid, suhelda oskuslikult ning olla vastupanuvõimeline on tähtsaim kui kunagi varem. Euroopal on samuti vaja rohkem tipptegijaid, kes töötaksid välja murdelisi tehnoloogia- ja muid lahendusi, millest meie tulevane heaolu sõltub. Samal ajal on meie ühiskonna üha suuremale polariseerumisele ja demokraatlike institutsioonide suhtes usalduse kadumisele vastu astumiseks vaja, et kõik – ka kõrghariduspersonal ja üliõpilased – osaleksid aktiivsemalt nende kogukonna tegevuses ning edendaksid sotsiaalset kaasatust ja liikuvust.

Ilma kõrgharidusasutuste ja -süsteemideta, mis annavad tulemusi nii hariduse, uurimistegevuse kui ka innovatsiooni vallas ning millel on side ühiskonnaga, ei saa Euroopa nende probleemidega toime tulla. Kõrghariduse reformimine kuulub liikmesriikide vastutusse ning on osa nende tööst maailmatasemel haridus- ja koolitussüsteemi arendamisel. EL saab liikmesriike nende haridusreformides aidata. Käesoleva ELi uue kõrghariduse tegevuskava⁶ eesmärk on tagada, et kõrghariduse ajakohastamist toetavates ELi algatustes keskendutakse tähtsatele küsimustele, ning aidata ühtlasi valmistuda ELi järgmiseks rahastamisperioodiks.

...tugineb juba tehtule...

EL on kõrgharidust edukalt toetanud poliitilise koostöö ja rahastamisprogrammide kaudu. Euroopa poolaasta on reformide peamine edasiviiv tegur ja seda nimelt haridust puudutavate riigipõhiste soovituste kaudu. Strateegia „Euroopa 2020“ ning hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku (HK 2020) raames leppis nõukogu kokku eesmärgi, et 2020. aastaks peaks 40 % noortest olema kolmanda taseme või sellega

¹ [COM\(2017\) 2025 final.](#)

² [COM\(2016\) 940 final.](#)

³ [COM\(2016\) 381 final.](#)

⁴ [COM\(2017\) 250 final.](#)

⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_en

⁶ Tegevuskava kuulutati välja dokumendis COM(2016) 941 final.

võrdväärne haridus. Selle eesmärgi saavutamiseks on kõrgharidussüsteemide ajakohastamise tegevuskava⁷ alates 2011. aastast pakkunud strateegilisi juhtnööre ELi ja liikmesriikide tegevuse jaoks, et

- **koguda** uuringute, eksperdirühmade ning võrdlusaluste ja näitajate analüüsimise ja jälgimise kaudu **teavet selle kohta, millised meetmed kõrgharidussektoris** (haridustöös, uurimistegevuses, innovatsioonis ja süsteemide kavandamisel) **toimivad;**
- **toetada koostööd, vastastikust õppimist ja sihipärase poliitilise nõu andmist** valitsuste ja kõrghariduse eest vastutavate ametiasutuste vahel;
- **parandada kõrgharidusasutuste suutlikkust ja väljundeid**, rahastades kõrgharidusasutuste ja nende partnerite vahelisi innovatiivseid koostööprojekte (programmid „Erasmus+“ ja „Horisont 2020“) ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kaudu investeerimist taristu, rajatiste, oskuste ja innovatsiooniga seotud projektidesse. Euroopa Investeerimispanka projektidega on toetatud ka investeerimist kõrgharidustaristusse, muu hulgas Euroopa Strateegiliste Investeringute Fondi (EFSI) kaudu;
- **toetada üliõpilaste, töötajate ja teadlaste riikidevahelist liikuvust**, mis aitab neil saada kogemusi ja täiendada oskusi (programm „Erasmus+“ ja Marie Skłodowska-Curie meetmed); ning
- **tugevdada** kõrgharidus- ja teadusasutuste ning ettevõtjate **koostööd**.

...ning suunab samas jõupingutused praegustele ja muutuvatele võimalustele ja probleemidele

Liikmesriigid, sotsiaalpartnerid ja kõrgharidussektor on tunnistanud ELi tegevuse ning sellest tuleneva rahvusvahelise mõõtmee soodsat mõju. EL on haridustasemega seotud 40 % eesmärgi saavutamisel graafikus, kuid nagu ilmnes ELi poolt kõrgharidussektori jaoks tulevikus antava toetuse kohta 2016. aastal tehtud avalikust konsultatsioonist,⁸ on Euroopa kõrgharidussüsteemides lahendada muu hulgas järgmised probleemid⁹:

- **Euroopas vajaminevad ja olemasolevad oskused ei ole vastavuses:** paljudes ELi piirkondades esineb teatavate kõrget kvalifikatsiooni nõudvate ametite puhul puudujääke,¹⁰ mis võivad olla seotud nii kvalifikatsioonidega kui ka seonduvate oskuste kvaliteediga. Samas on aga liiga paljudel hariduse omandanutel kehvad põhioskused (kirja- ja arvutusoskus ning digitaaloskused) ning neil puuduvad muutuvmas maailmas läbi löömiseks vajalikud valdkonnaülesed oskused (probleemide lahendamine, suhtlusoskus jne);

⁷ COM(2011) 567 final.

⁸ Vt Euroopa uuele oskuste tegevuskavale lisatud komisjoni talituste töödokumendi II Lisa.

⁹ Vt lisatud komisjoni talituste töödokument.

¹⁰ Vt dokument „Skill shortage and surplus occupations in Europe“ (Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus, 2016), mille järgi on siin esikohal viis valdkonda: info- ja kommunikatsioonitehnoloogia spetsialistid, arstid, loodusteaduste, tehnoloogia-, inseneriteaduste ja matemaatikaspetsialistid, õed ja ämmaemandad ning õpetajad. Olukord varieerub piirkonniti.

- **sotsiaalsed erinevused püsivad ja suurenevad:** ebasoodsa sotsiaal-majandusliku või rändetaustaga inimesed asuvad ikka veel hoopis vähema tõenäosusega kõrgkooli õppima või lõpetavad selle, akadeemiliste ringkondade esindajaid ja kõrghariduse omandanuid peetakse liiga sageli muust ühiskonnast kaugenenuks ning püsib õppesuundade vaheline sooline segregatsioon;
- **esineb innovatsioonialane mahajäämus:** kõrgharidusasutused ei panusta sageli vajalikul määral innovatsiooni majandusse laiemalt, eriti oma piirkondades. Kõrghariduse roll innovatsioonis erineb ELi piirkondade vahel väga palju;
- **kõrgharidussüsteemide eri komponendid ei ole alati heas koostoimes:** kõrghariduses kasutatavad rahastamis-, stiimuli- ja tunnustamismehhanismid ei ole alati kujundatud nii, et nende kaudu tunnustataks heatasemelist õpetamist ja teadustööd, innovatsiooni ning sotsiaalset kaasatust ja koostööd muude ühiskonnarühmadega. Sageli tehakse vähe koostööd koolidega ning kutse ja täiskasvanuõppe pakkujatega.

2. TEGEVUSPRIORITEEDID

On aeg võtta kõrgharidussektori ELi poolset toetamisel uus suund. See võimaldab tegeleda eelkirjeldatud probleemidega, keskendudes neljale vastavale ELi tasandi tegevuse abil ellu viidavale tegevusprioriteedile:

1. tulevase oskuste nõudlusele mittevastavuse vähendamine ja tippasemel oskuste arendamise edendamine;
2. kaasavate ja kogukondadega seotud kõrgharidussüsteemide kujundamine;
3. kõrgharidusasutuste poolt innovatsiooni panustamise tagamine;
4. tulemuslike ja tõhusate kõrgharidussüsteemide toetamine.

2.1. Oskuste nõudlusele mittevastavuse vähendamine ja tippasemel oskuste arendamise edendamine

Et täita Euroopas valitsev **vajadus kõrgetasemeliste oskustega töötajate järele**, on vaja võtta meetmeid. Esiteks on vaja äratada rohkemates inimestes huvi selliste õppesuundade vastu, mis valmistavad õppijaid ette tööks ametikohtadel, kus esineb või on tekkimas oskustega töötajate puudus. Paljudes ELi liikmesriikides on täitmata vajadus loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste, (kunstiteaduste) ja matemaatika (science, technology, engineering, (arts) and maths ehk STE(A)M) valdkonnas ning meditsiinierialadel ja õpetaja erialal hariduse omandanute järele¹¹. Teiseks peavad kõik kõrgharidustasemel õppijad erialast olenemata omandama kõrgetasemelised valdkonnaülesed oskused ja võtmepädevused, mis aitavad neil edukalt toime tulla. Väga head digitaaloscused,¹² arvutusoskus, iseseisvus, kriitiline mõtlemine ja probleemide lahendamise oskus on üha tähtsamad omadused.

¹¹ Vt COM(2017) 228.

¹² Euroopa kodanike digitaalpädevuse raamistik (DigComp): <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp>.

Inimeste õppeainevalikud kõrghariduses sõltuvad isiklikust huvist, heast nõustamisest ning huvipakkuvate õpi- ja karjäärivõimaluste olemasolust. Karjäärivõimalused sõltuvad eelkõige tööandjatest ja majandusest laiemalt, kuid haridusel ja koolitusel on siin siiski tähtis osa. Koolid võivad motiveerida õpilasi tundma huvi kõigi õppeainete, ka matemaatika ja loodusteaduste vastu, ning anda neile nõu valikute tegemisel. Samuti on neil äärmiselt tähtis roll naiste, vähemuste ja muude alaesindatud rühmade alaesindatuse vähendamisel kõrghariduses pakutavates teaduslikes ja tehnilistes õppeainetes ning edasi ka nendega seotud ametialadel. Nõustajatele on palju kasu heatasemelisest teabest kõrghariduse omandanute tegevuse kohta, kontaktist lõpetanutega ja prognoosidest tulevikus vajaminevate oskuste kohta. Kõrgharidussüsteemide kohus on tagada sisu ajakohasus, pakkuda sobivaid õppeprogramme valdkondades, kus oskusi napib, ning töötada välja õppe- ja õpetamise meetodid, mis võimaldavad üliõpilastel omandada nii palju ja nii häid oskusi kui neil vaja.

Hästi koostatud kõrgharidusprogrammid ja -õppekavad, mille põhitähelepanu on õppijate õpivajadustel, on tõhusaks oskuste arendamiseks äärmiselt tähtsad. Laialdasem kursuste valik, sh akadeemilise kraadi omandamine kahe aastaga¹³ ja pideva tööalase enesearendamise võimalused, aitab muuta kõrghariduse inimeste vajadustele vastavamaks. Tehnoloogia pakub uusi õppe ja õpetamise korraldamise võimalusi,¹⁴ sh avatud, internetipõhine ja kombineeritud õpe,¹⁵ mis aitavad suurendada paindlikkust ning õpetaja ja õppija vahelist suhtlust. Avatud õppematerjalid ja õpianalüüs¹⁶ võivad aidata õppimist parandada, kuid neid võimalusi kasutatakse endiselt liiga vähe. Kuigi kõrghariduses toimub õpetamine enamjaolt teadustööd tegevates asutustes, ei kasutata teadustööd õpetamisel piisavalt ära ja bakalaureuseõppe üliõpilased sageli teadustöös ei osale. See piirab üliõpilaste võimalusi ajakohaseid teemasid uurida ja oma uurimisioskusi arendada. Digitaal tehnoloogia võimaldatav avatud teadus¹⁷ loob selle probleemi lahendamiseks uusi võimalusi.

Kõrgharidussüsteem peaks samuti võimaldama üliõpilastel omandada oskusi ja saada kogemusi **tegeliku elu probleemidel põhineva tegevuse**, sh tööloppimise kaudu, ning pakkuma võimaluse korral riikidevahelise liikuvuse võimalusi. Tehes **koostööd tööandjatega** on kõrgharidusasutustel võimalik muuta oma õppekavad asjakohasemaks ja neid edukalt rakendada ning luua üliõpilastele suuremaid heatasemelise tööloppimise võimalusi.

Häid õppeprogramme kavandada, koostada ja rakendada ei ole lihtne. **Headel õppejõududel** on siin äärmiselt tähtis osa. Liiga paljud kõrgkoolide õppejõud on saanud vähe pedagoogilist koolitust või ei ole seda üldse saanud ning süstemaatiline panustamine õppejõudude pidevasse tööalasesse enesearendamisse on pigem erand. Riiklikke ja asutuste koostatud strateegiate kasutamine karjäärivõimaluste parandamiseks ja heade õppejõudude tunnustamiseks muutub küll üha laialdasemaks, kuid ei ole kaugeltki mitte reegel.

---

¹³ Lühikese õpetsükliga kursused (Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF) 5. tase).

¹⁴ <https://ec.europa.eu/jrc/en/open-education>

¹⁵ Milles on tavaliselt kombineeritud internetipõhine ja klassiruumiõpe.

¹⁶ Õppijate ja nende õppega seotud andmete kasutamine õppijate õpivajaduste kindlakstegemiseks.

¹⁷ Avatud teadus on liikumine, mille eesmärk on muuta teadusuuringud ja -andmed kõigile kättesaadavaks.

Komisjon teeb järgmist.

1. Loob **hariduse omandanute edasise tegevuse jälgimist käsitleva Euroopa algatuse**, et saada riikide ja ELi tasandil paremaid teadmisi hariduse omandanute edasimineku kohta karjääris või jätkuhariduses. See aitab täiustada kutsenõustamist, programmide kavandamist, asutuste strateegiaid ja poliitikakujundamist. Käesoleva paketi osana esildatavat nõukogu soovitus¹⁸ toetab ELi tasandi uuring hariduse omandanute kohta ja koostöö hariduse omandanute edasise tegevuse jälgimise riigisiseste mehhanismide parandamiseks.
2. Rajab ulatuslikuma **ELi STE(A)Mi koalitsiooni**,¹⁹ mis koondab mitmesuguseid haridussektoreid ning ettevõtlus- ja avaliku sektori töötajaid, et suurendada asjakohaste STE(A)M-õppeainete valimist ning ajakohastada STE(A)Mi ja muude ainetega seotud õppekavasid, seda muu hulgas mitut ainet hõlmavate õppeprogrammide valiku suurendamise ning asjakohaste teaduskondade ja kõrgharidusasutuste koostöö kaudu.
3. Kannustab Euroopa ainepunktisüsteemi (ECTS) punktidega hõlmatud õppepraktika lisamist kõrgharidusprogrammidesse, tugevdab **programmi „Erasmus+“ ettevõtete konsortsiume**, et muuta õppepraktika kättesaadavamaks ja kvaliteetsemaks, ning toetab programmi „Erasmus+“ alusel toimuvat **üliõpilaste õppepraktikat erilise tähelepanuga digitaaloskustele**²⁰.
4. Töötab välja ja võtab kasutusele **digitaalse valmisoleku mudeli**, et aidata kõrgharidusasutustel, nende töötajatel ja üliõpilastel rakendada digitaalõppe strateegiaid ning kasutada ära tipp tehnoloogia võimalusi, sh õpianalüüsi. Sellega kaasnevad **suunised avatud hariduse algatuste kohta**.
5. Tugevdab **kõrgkoolide õppejõudude, doktorikandidaatide ja järel doktorite strateegilist toetamist programmi „Erasmus+“ kaudu**, et aidata neil arendada pedagoogilisi ja õppekava koostamise oskusi, luues töötajatele sihipäraseid liikuvusvõimalusi pedagoogilise koolituse saamiseks ning tugevdades õpetajate koolitamise keskuste koostööd ELis.

2.2. Kaasavate ja kogukondadega seotud kõrgharidussüsteemide kujundamine

Kõrgharidusel peab olema oma osa Euroopa **sotsiaalsete ja demokraatiaalaste probleemidega** toime tulemisel. See tähendab, et tuleb tagada, et kõrgharidus on kaasav, avatud talentidele olenemata nende taustast²¹ ning et kõrgharidusasutused ei oleks mitte eluvõõrad paigad, vaid ümbritseva keskkonnaga seotud kodanikulähedased õpikogukonnad.

¹⁸ See hõlmab nii kõrghariduse omandanuid ja kutsehariduse ja -õppe läbinuid kui ka haridussüsteemist kvalifikatsioonita lahkunuid.

¹⁹ Tuginedes senistele ELi projektidele, sh ELi STEMi koalitsioon. Asjaolu, et nüüd hõlmatakse STEMi (science, technology, engineering and mathematics ehk loodusteadused, tehnoloogia, inseneriteadused ja matemaatika) asemel STE(A)Mi, kajastab seda, et kõrgharidussektoris tunnistatakse valdkondi seostavate käsitluste järjest suuremat tähtsust. STEMi alal tegutsejate ning kunsti ja disaini alal tegutsejate omavaheline koostöö annab tuge olulistele uuendustele ja loovusele.

²⁰ Vt COM(2017) 228. Üks näide on programmi „Horisont 2020“ alusel rahastatav katseprojekt „Digitaalne võimalus“.

²¹ Vastavalt ÜRO säästva arengu eesmärgile 4 tagada kõigile kättesaadav kaasav kvaliteetne haridus.

Akadeemiliste ringkondade esindajatel ja üliõpilastel on väga tähtis osa empiiriliste andmete ja tõendite kaitsmisel ning teadustulemuste mõjusel ja laialdasel teistega jagamisel.

Kõrgkooli õppima asujate ja selle lõpetanute profiil peaks kajastama ühiskonda laiemalt. Selleks on vaja valitsuse, koolide ja kõrgharidusasutuste sekkumist. Kõrghariduses kõige vähem esindatud ühiskonnarühmadel on tõenäolisemalt vajaka põhioskusi (kirja- ja arvutusoskus ning digitaalpädevus), iseseisva õppe kogemust ning selget arusaama kõrghariduse olemusest. **Kõrgharidusasutused, koolid ning kutsehariduse ja -koolituse pakkujad peavad tegema süstemaatilist koostööd**, et valmistada õppijaid ette ja anda neile nõu mitte nende tausta, vaid nende annete põhjal, ning luua paindlikke seoseid erinevate hariduse ja koolituse saamise viiside vahel. Äärmiselt tähtis on piisav kutsenõustamine ja mentorlus.

Kõrgharidussüsteemide kaasavamaks muutmine nõuab ka **õigeid tingimusi, mis võimaldavad erineva taustaga üliõpilastel edu saavutada**. See hõlmab rohkemat kui ebasoodsas olukorras olevate rühmade rahaline toetamine, mis on siiski äärmiselt tähtis neile, kes on pärit väikese sissetulekuga peredest. Et õpinguid rohkem edukalt läbitaks, peaksid kõrghariduse pakkujad terviklikult hindama õpetamise ja hindamise korraldust, võtma kasutusele üliõpilaste mentorluse meetmed ning pakkuma nii akadeemilist kui ka muud tuge²². Kõrgkoolilinnakud peaksid olema turvalised kõigile üliõpilastele – kohad, kus ei ole soolist vägivalda ega diskrimineerimist. Üliõpilastele vajaliku toe kindlakstegemiseks on väga tähtis probleemid varakult välja selgitada. Kõrghariduse eriti täiskasvanud õppijatele juurdepääsetavamaks muutmiseks on vaja ka paindlikke õpivõimalusi (osalise ajaga või internetipõhine õpe) ning varasemate õpingute laialdasemat arvestamist. Strateegiad, mille abil aidata neil, kes on ebasoodsas olukorras, kõrgharidusele ligi pääseda ja ebasoodsas olukorras olevatel üliõpilastel kõrgharidus läbida, on paljulubav abinõu nende eesmärkide saavutamiseks.

Kõrghariduse ja muu ühiskonna vaheliste tõkete kõrvaldamine võib aidata üliõpilastel suurendada nende **sotsiaalset ja kodanikupädevust**²³. Osad ülikoolid suurendavad oma rolli **ühiskonnale suunatud ülikoolina** (*civic university*), loimides õppekavadesse kohalikud, piirkondlikud ja ühiskonnaküsimused, kaasates õpetamisse ja uurimisprojektidesse kohalikku kogukonda, pakkudes täiskasvanuõpet ning suheldes ja luues sidemeid kohaliku kogukonnaga. Hästi korraldatud vabatahtlik ja kogukondlik töö võib olla eriti mõjus viis aidata üliõpilastel saada ulatuslikumaid praktilisi kogemusi ja oskusi. Kõrgharidusasutused peaksid osalema nende asukohalinna ja -piirkonna arendamises, kas siis aidates koostada arengustrateegiaid, tehes koostööd ettevõtlus- ja avaliku sektoriga ning vabatahtliku tegevuse sektoriga või toetades ühiskonnaküsimuste üle toimuvat avalikku arutelu. Tuleks soodustada ja tunnustada akadeemilisest ringkonnast väljaspool tegutsemist kohalikes keeltes, sh karjääri arendamise osana.

Komisjon teeb järgmist.

²² Sh õpetajate koolitamine mitmekesise õpilaskonnaga toime tulemise alal.

²³ Mis on määratletud võtmepädevusi käsitlevas Euroopa raamistikus.

6. Suunab programmi „Erasmus+“ alusel pakutavat toetust selleks, et aidata kõrgharidusasutustel arendada ja rakendada nende **lõimitud kaasatuse, soolise võrdõiguslikkuse ja õpiedustrateegiaid** alates kõrgharidusasutusse vastuvõtmisest kuni selle lõpetamiseni, muu hulgas koolide ja kutsehariduse ja -koolituse pakkujatega koostöö kaudu.
7. Edendab kõrgharidusele hõlpsama juurdepääsu võimaldamiseks **paindlike ja moodulitel põhinevate kursuste väljatöötamist ja katsetamist** programmi „Erasmus+“ strateegiliste partnerluste eriprioriteetide kaudu.
8. Toetab kõrgharidusasutusi, kes soovivad **anda üliõpilastele ECTS-i punkte vabatahtliku ja kogukondliku tegevuse eest**, järgides olemasolevaid positiivseid näiteid.
9. Toetab **pagulaste kvalifikatsioonide tunnustamist**, et hõlbustada nende juurdepääsu kõrgharidusele. Tegevus tugineb käimasolevale programmi „Erasmus+“ projektile, mille raames antakse praktilisi juhiseid, korraldatakse vastastikuse nõuandmise tegevust akadeemilise tunnustamise riiklike infokeskuste²⁴ ja sidusrühmade vahel ning mis hõlmab e-õppe moduleid, ning täiendab kolmandate riikide kodanike kutsekirjelduse koostamise vahendit.

2.3. Kõrgharidusasutuste poolt innovatsiooni panustamise tagamine

Paljudes kõrgharidusasutustes otsitakse **uusi lahendusi majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaprobleemidele**. Tagada, et see töö oleks sihipärane ja aitaks lahendada nii vahetuid kui ka pikaajalisi probleeme, ei ole lihtne. Innovatsioon on majanduskasvu tähtsaim tõukejõud. Teadusasutused, teadustööle orienteeritud ülikoolid ja rakenduskõrgkoolid aitavad innovatsioonile kaasa erinevatel omavahel seotud viisidel ning geograafiliste piiride sees ja nende üleselt. Et suurendada kõrgharidussüsteemi panust innovatsiooni, tuleb meetmeid võtta kõigis kõrgharidusasutuste tegevusvaldkondades – hariduse pakkumine, teadustöö ja suhtlemine muu maailmaga. Asutused peavad looma innoveerimis- ja ettevõtluskultuuri, kus pilk on pööratud väljapoole.

Uued ideed ja avastused saavad alguse inimeste uudishimust, loovusest ja algatusvõimest. Igasuguse kõrgkooliõppe eesmärk peaks olema anda üliõpilastele oskus mõista uusi kontsepte, mõelda kriitiliselt ja loovalt ning tegutseda ettevõtlikult, et töötada välja ja rakendada uusi ideid. **Kvaliteetne kraadi- ja doktoriõpe** on äärmiselt tähtis. Sellest sünnivad teadlased, arendajad ja innovatsioonijuhid, kes tõukavad tagant teaduslikke avastusi ning uute ideede propageerimist ja omaks võtmist. Võrreldes USA ja Jaapaniga suundub ELis liiga vähe doktorikraadi saanud tööle väljapoole akadeemilisi ringkondi. Kõrgharidusasutused peavad väljapoole akadeemilisi ringkondi tööle minemist soodustama, pöörates doktoriõppeprogrammides suuremat tähelepanu teadmiste rakendamisele ja koostööle tulevaste tööandjatega.

Samuti peaksid kõrgharidusasutused ulatuslikumalt kaasa aitama kohalikule ja piirkondlikule arengule. ELi poolset investeerimisel piirkondlikku arengusse innovatsiooni kaudu lähtutakse

²⁴ NARIC (National Academic Recognition Information Centre).

aruka spetsialiseerumise põhimõttest – innovatsiooni tehtavad piirkondlikud investeeringud ja jõupingutused keskendatakse suure kasvupotentsiaaliga sektoritesse. Kõrgharidusasutused saavad teha rohkemat selleks, et hõlbustada akadeemiliste ringkondade esindajate, ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste suhtlust, viia nende pakutav haridus vastavusse aruka spetsialiseerumise strateegiates kindlaks määratud vajadustega, kasutada ära innovatsioonivõimalusi esmatähtsates sektorites ning aidata kohalikel ettevõtjatel ja muudel organisatsioonidel mõista ja omaks võtta uusi mõtteviise. Kõik see peaks sündima osana laiemast kultuurimuutusest, mille tulemusel saavad kõrgharidusasutustest **ettevõtluses osalejad**. ELi toetatav vahend HEInnovate²⁵ aitab muuta innovateerimise ja ettevõtluse asutuste üldstrateegia keskseks osaks. Kvaliteedimärgisega on loodud veel üks teadusuuringutesse ja innovatsiooni investeerimise võimalus²⁶.

Homsed uuendused sõltuvad tänasest teadustööst ja sellest, et on loovaid andekaid inimesi, kes saadud tulemusi ellu viivad. Valitsused ja kõrgharidussüsteemid peavad investeerima arukalt, et arendada murranguliste teadusuuringute tegemisel praegu tugevaid valdkondi. Teadusuuringute tipptasemeni jõudmine on seotud rahvusvahelise koostöö ja liikuvusega, mille saavutamine on üks programmi „Horisont 2020“ põhiülesanne. Ent EL saab teha veelgi enam, et **tugevdada teadusuuringute tipptasemekeskuseid** rohkemates Euroopa piirkondades ja kannustada teaduslike edusammude muutmist turukõlblikeks uuendusteks.

Komisjon teeb järgmist.

10. Laiendab Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi (EIT) **piirkondliku innovatsioonikava (EIT-RIS)** mudelit ja EIT märgist²⁷ enamatele ülikoolidele ja piirkondadele, et tugevdada **ettevõtlus- ja innoveerimisoskuste** arendamist ning valmistada doktorikandidaate ja kõrghariduse omandanuid paremini ette innovatiivsetes ettevõtetes töötamiseks.
11. Toetab **loovust ja innoveerimisoskust arendavate õpetamismeetodite** arendamist ja katsetamist kõrghariduses, tuginedes OECD ja Euroopa Komisjoni ühisele tööle²⁸ koolisektoris.
12. Laiendab projekti „**Kõrgharidus aruka spetsialiseerumise heaks**“ (Higher Education for Smart Specialisation),²⁹ et anda avaliku sektori asutustele nõu kõrgharidusasutuste ning võimaluse korral EIT teadmiskogukondade tihedaks kaasamiseks aruka spetsialiseerumise strateegiate kavandamisse ja elluviimisse.
13. Arendab **Marie Skłodowska-Curie meetmete** raames võimalusi, et kõrvaldada liikmesriikide ja piirkondade vaheline teadustöö- ja innovatsioonilõhe ning aidata peatada ajude äravoolu vähem arenenud piirkondadest.

²⁵ <https://heinnovate.eu>

²⁶ Kvaliteedimärgis on Euroopa Komisjoni kvaliteedimärgis, mis antakse silmapaistvatele teadusuuringu- ja innovatsiooniprojektide ettepanekutele, mis on programmi „Horisont 2020“ raames esitatud ja positiivse hinnangu saanud, kuid mida piiratud vahendite tõttu ei rahastatud (https://ec.europa.eu/research/soe/index.cfm?pg=opportunities_msca).

²⁷ <https://eit.europa.eu/activities/education/eit-label>

²⁸ CREASSESS-projekt.

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess> .

14. Tugevdab ELi toetust **ülikoolide ja ettevõtjate koostöö** jaoks, muutes kaks korda aastas toimuva ülikoolide ja ettevõtjate dialoogi foorumi keskseks kohaks, kus vahetada Euroopa tasandil mõtteid kõrgharidusasutuste ja piirkondliku arengu üle, ning edendades kogu ELis **ülikoolide ja ettevõtjate piirkondlike ja riigisiseste foorumite** loomist.

2.4. Tulemuslike ja tõhusate kõrgharidussüsteemide toetamine

Et kõrgharidusasutused ja -süsteemid suudaksid anda Euroopale vajalikke tulemusi, on vaja, et piisavaid inim- ja rahalisi ressursse, stiimuleid ja tunnustamisvahendeid kasutataks tõhusalt. Enamikus ELi liikmesriikides on valitsused endiselt peamised kõrghariduse rahastajad ja neil on igal juhul määrav osa kõrgharidussüsteemi kui terviku **stiimulite, eesmärkide ja kvaliteedistandardite kindlaksmääramisel**.

Sedamööda, kuidas kõrgharidussektorist oodatakse rohkema tegemist, on valitsustel ja kõrgharidusasutuste raskem kindlaks teha parimaid **investeeringute suunamise ja tasakaalustamise** viise. Üks küsimus on, kas kõrghariduse rahastamiseks saaks ja tuleks kasutada rohkem erasektori raha. Teine küsimus on, kuidas kujundada rahastamissüsteeme, mis soodustavad kõrgharidussektoril ühiskonnale vajaliku pakkumist ning milles on ühtemoodi arvesse võetud nii tulemuslikkuse, võrdsete võimaluste kui ka tõhususe saavutamise eesmärki. Paljudes liikmesriikides katsetatakse tulemuspõhist rahastamist ja asutustepõhiseid lepingud, milles on kokku lepitud eesmärgid, mille konkreetne kõrgharidusasutus peab riiklikest vahenditest rahastamise saamiseks täitma. Kuigi nende meetmete esialgsed tulemused on paljutootavad, valmistab raskusi sobivalt laia haardega näitajate kindlaksmääramine edusammude hindamiseks.

Peale üldise rahastamissüsteemi struktuursete meetmete võetakse mõnes liikmesriigis kasutusele ka sihipäraseid stiimuleid kõrghariduse konkreetsete aspektide parandamiseks. **Heatasemelise õpetamise maine tõstmiseks ja tunnustuse** suurendamiseks on mõnes riigis kasutusele võetud uut moodi assistent-lektorite programmid ja tipptasemel õpetamise raamistikud. Muude algatuste eesmärk on tihendada õpetamise ja teadusuuringute seost, lõimides paremini kvaliteediraamistikud ja rahastamissüsteemid³⁰. Samuti on kasutatud rahastamisalgatusi kõrgharidusasutuste ja väliste partnerite vahel suhete loomiseks, teadustöö põhineva õpetamise edendamiseks, distsipliine seostava hariduse ja teadustöö toetamiseks ning praktilise innovatsiooni klassiruumi toomiseks.

Kuigi kõrgharidusasutused tegutsevad avaliku sektori asutuste loodud raamistikus (rahastamine, akrediteerimine, kvaliteedi tagamine), on asutuste *sisesel* vahendite jaotamisel ja stiimulite loomisel suur mõju. Hea asutuste juhtimine ning tulemuslik **asutusesisene koostöö ja vahendite haldamine** muutub veelgi tähtsamaks, kui asutuste ülesanded muutuvad mitmekesisemaks ning rohkem rõhku pannakse tulemuslikkuse hindamisele ja tõendamisele.

Komisjon teeb järgmist.

³⁰ Mõnes teadusuuringute rahastamise süsteemis on üks valikukriteerium teadusuuringute kasutamine õpetamisel.

15. Algatab koostöös OECDga **kõrgharidussüsteemide puhul kasutatavate rahastamis-, stiimuli- ja tunnustamissüsteemide läbivaatamise** ning arendab edasi programmi **ELi liikmesriikide vastastikuse nõustamise** kohta kõrgharidussektori stiimulite ja rahastamise hea korralduse alal.

16. Tagada, et **Marie Skłodowska-Curie meetmete** lahutamatu osana kannustatakse teadlasi õpetamises osalema ja/või neid koolitatakse seda tegema.

3. KÕRGHARIDUSSEKTORI TÕHUSAM TOETAMINE ELi POOLT

Edusammude tegemiseks peavad ELi meetmed ja rahastamine olema paremini kooskõlastatud,

Käesolevas dokumendis esitatud meetmed ilmestavad seda, kuivõrd kõrgharidussektori ülesanded hariduses, teadusuuringutes, ühiskonnas ja innovatsioonis (teadmiste mudeli neli elementi) on omavahel seotud³¹. Et kõrgharidussüsteemid toimiksid tulemuslikult, tuleb neid seoseid konkreetsete kõrgharidusasutuste strateegiates, riikide ja piirkondade kõrghariduspoliitikas ning ELi meetmetes tunnistada ja tugevdada.

...et toetada andmete kogumist poliitakujundamiseks ja praktiliseks tööks,

Hinnates kõrghariduspoliitikaid ja -süsteeme ning eraldiseisvaid asutusi võrreldaval viisil, aitab EL saada teadmisi selle kohta, millised meetmed toimivad. Selle alusel võib pidada riigisisestes süsteemides ja asutustes arutelusid ning leida probleemidele paremaid lahendusi.

Kõrghariduse kohta andmete kogumise ühtlustamiseks ja parandamiseks teeb komisjon järgmist.

17. Suurendab ELi andmekogumisvahendite sünergiat, luues **kõrgharidust käsitleva teadmuskeskuse**. Keskus, millesse on kaasatud Euroopa kõrghariduse register,³² U-Multirank³³ ja hariduse omandanute edasise tegevuse jälgimise uuringu kavandatud katseetapp, aitab parandada andmete kvaliteeti, võrreldavust ja kogumist ning näitajaid ja selle puhul võetakse õppust seniste ELi kõrgharidusega seotud andmevahendite kasutamise kogemustest.

18. Tugevdab võrgustiku „Eurydice“ tööd ning komisjoni **koostööd OECD** ja selle liikmesriikidega kõrghariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni vallas, et vältida topelttööd ja saada kasu ühisest tegevusest.

...tagada, et kasutada olevaid vahendeid kasutatakse strateegiliseks investeerimiseks kõrgharidusse...

Peale programmi „Erasmus+“ alusel antava rahalise toetuse on märkimisväärsed **Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendid** eraldatud kõrghariduse toetamiseks

³¹ Nn nelja osa hõlmava mudeli kirjeldus on kaasnevas komisjoni talituste töödokumendis.

³² https://ec.europa.eu/education/resources/european-tertiary-education-register_en .

³³ <http://www.umultirank.org/#!/home?trackType=home> .

paljudes ELi regioonides, eelkõige vähem arenenud piirkondades³⁴. Nn HESS-projekt³⁵ on tähtis osa komisjoni strateegiast aidata kõrgharidusasutustel neid vahendeid võimalikult hästi ära kasutada, suurendades nende mõju piirkondade majandusele ja innoveerimissuutlikkusele. **Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSD)** on hakatud kasutama erasektori investeeringute ligimeelitamiseks konkreetsetele kõrgharidusmeetmetele, millel on head tulusaamisväljavaated, kuid millest tavapärased erasektori laenuandjad on eemale jäänud.

...ning edendada rahvusvahelist koostööd, vahetust ja liikuvust kvaliteedi parandamiseks

Komisjon soovib oma meetmete abil tagada, et nii Euroopas kui ka mujal maailmas jagatakse ja rakendatakse võimalikult laialdaselt hariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna häid tavasid ja uusimaid arengusuundi. Seda **ideede rahvusvahelist vahetamist** tõukab tagant üliõpilaste, teadlaste, töötajate, asutuste ja valitsuste vaheline **koostöö**, inimeste **liikumine** kohapealse rahvusvahelistumise (*internationalisation at home*) toetamine Euroopa kõrgharidusasutustes. See omakorda aitab asutustel muutuda maailmale avatumaks ja peatada ajude äravoolu.

ELi kõrgharidus- ja uurimisprogrammides pööratakse järjest rohkemat tähelepanu rahvusvahelisele koostööle, mis näitab seda, et keerukate üleilmsete probleemide lahendamiseks on vaja laialdasi eksperditeadmisi. Komisjon hõlbustab jätkuvalt üliõpilaste ja töötajate liikuvust, tagades, et liikmesriigid rakendavad üliõpilaste ja teadlaste liikumist käsitlevat ümbersõnastatud direktiivi³⁶ ning edendades elektroonilist andmevahetust Euroopa kõrgharidusasutuste ja ringi liikuvate üliõpilaste ja töötajate vahel. Pidades silmas Bologna protsessi raames 2018. aastal toimuvat ministrite konverentsi, kutsub komisjon kokku ELi liikmesriikide esindajad, et arutada Euroopa kõrgharidusruumis toimuva edasise koostöö suunda.

ELi **järgmist mitmeaastast eelarvet** ette valmistades uurib komisjon koos liikmesriikidega, milline on hariduse, teadusuuringute ja innovatsioonivaldkonna ELi ühiste eesmärkide tulevik, ning püüab käesolevas teatises esitatud eesmärkide saavutamise alusena suurendada neis valdkondades tehtavat koostööd.

Komisjon teeb järgmist.

19. Lihtsustab tudengite liikuvust, arendades edasi programmi „Erasmus+“ olemasolevaid projekte³⁷ **üliõpilasandmete elektroonilise vahetuse** kohta, ning uurib, kui otstarbekas on luua **elektroonilised üliõpilaste identifitseerimise süsteemid**, mis võimaldaksid piiriülest juurdepääsu üliõpilasteenustele ja -andmetele.
20. Algatab **programmi „Erasmus+“ vahehindamise** raames liikmesriikide ja sidusrühmadega arutelu üliõpilaste, töötajate, asutuste ja kõrgharidussüsteemide tõhusa toetamise kohta.

³⁴ Kuni 2020. aastani on peaaegu 13 miljardit eurot struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid eraldatud kõrghariduse ja avaliku sektori teadusuuringute taristute jaoks.

³⁵ Higher Education for Smart Specialisation ehk kõrgharidus aruka spetsialiseerumise heaks.

³⁶ Direktiiv (EL) 2016/801.

³⁷ <https://www.erasmuswithoutpaper.eu/>, <http://europeanstudentcard.eu/>, <http://www.emrex.eu>.

4. KOKKUVÕTE JA EDASISED SAMMUD

Käesoleva uue tegevuskava elluviimine nõuab sidusrühmade koostööd nii kõrgharidussektoris kui ka väljaspool seda. Komisjon algatab arutelu asjaomaste meetmete rakendamise kohta ning jätkab koostööd sidusrühmadega, samuti liikmesriikidega, Euroopa Parlamendiga, Regioonide Komiteega, Majandus- ja Sotsiaalkomiteega ning Euroopa Investeerimispannga grupiga tegevuskava elluviimiseks ning kooskõla tagamiseks praeguste ja tulevaste ELi rahastamisprogrammi prioriteetidega.

Käesolev ELi uus kõrghariduse tegevuskava on osa komisjoni üldisemast noorte toetamise ja Euroopa sotsiaalõiguste samba tugevdamise strateegiast. Tegevuskava täiendab koolide arengu ja kõrgetasemelise õpetamise teatist ja Euroopa solidaarsuskorpuse teatist ning selles tunnistatakse kõrghariduse väga suurt tähtsust jõuka, kaasava ja demokraatliku ühiskonna aluse rajamisel. Just see on lõppeesmärk, mida komisjon, liikmesriigid ja sidusrühmad peavad käesoleva tegevuskava elluviimisel silmas pidama.